

Mod grøn vækst

Sammendrag på dansk

- Grøn vækst er at fremme økonomisk vækst og samtidig sørge for, at naturressourcerne fortsat kan levere de ressourcer og miljøydelse, som vores velvære er afhængigt af. For at kunne gøre det skal den katalysere investeringer og innovation og samtidig understøtte vedvarende vækst og give anledning til nye økonomiske muligheder.
- Det vil være uklogt at vende tilbage til "business as usual", og det vil i sidste ende være uholdbart, da det involverer risici, som kan give menneskelige omkostninger og begrænse den økonomiske vækst og udvikling. Det kan medføre øget knaphed på vand, ressourceflaskehalse, luft- og vandforurening, klimaændringer og tab af biodiversitet, og ingen af disse kan rulles tilbage igen. Derfor er der behov for strategier for at opnå grønnere vækst.

Kilder til grøn vækst

Grøn vækst har potentialet til at imødegå de økonomiske og miljømæssige udfordringer og lukke op for nye kilder til vækst gennem følgende kanaler:

- **Produktivitet.** Incitament til større effektivitet ved anvendelse af ressourcer og naturressourcer: større produktivitet, mindre affald og energiforbrug og ressourcer tilgængelige for anvendelse af højeste værdi.
- **Innovation.** Muligheder for innovation fremmet af politikker og rammebetingelser, som giver mulighed for nye måder at løse miljøproblemerne på.
- **Nye markeder.** Skabelse af nye markeder ved at stimulere efterspørgslen efter grønne teknologier, varer og tjenester. Det vil skabe potentiale for nye jobmuligheder.
- **Tillid.** Øgning af investorenes tillid gennem større forudsigelighed og stabilitet med hensyn til, hvordan regeringerne vil håndtere større miljøspørgsmål.
- **Stabilitet.** Mere afbalancerede makroøkonomiske betingelser, mindre prisudsving på ressourcer og støtte til finansiel konsolidering, f.eks. ved at gennemgå sammensætningen og effektiviteten af det offentlige forbrug og øge indtægterne gennem prissætning af forurening.

Det kan også mindske risikoen for negative rystelser i væksten på grund af:

- **Ressourceflaskehalse**, som gør investeringer dyrere, f.eks. behov for kapitalintensiv infrastruktur, når vandressourcerne bliver knappe, eller kvaliteten mindskes (f.eks. afsaltningsanlæg). I den forbindelse kan tabet af naturkapital overstige gevinsten ved økonomisk aktivitet, og det vil underminere evnen til at opretholde vækst i fremtiden.
- **Ubalancer** i naturens systemer øger også risikoen for mere dybtgående, meget skadelige og potentielt irreversible virkninger – som det skete for nogle fiskebestande, og som kan ske for biodiversiteten, hvis klimaændringerne ikke bremses. Forsøg på at identificere potentielle grænser tyder på, at de i nogle tilfælde – klimaændring, globale kvælstofcyklusser og tab af biodiversitet – allerede er overskredet.

En ramme for grøn vækst

Der er ikke nogen universalopskrift for indførelse af strategier for grøn vækst. Hvis en økonomisk vækst skal gøres grønnere, er den afhængig af politiske og institutionelle rammer, udviklingsniveau, ressourcerigdom og især miljømæssige prestrypunkter. Udviklede lande, nye vækstlande og udviklingslande står over for forskellige udfordringer og muligheder, og det samme gælder lande med forskellige økonomiske og politiske omstændigheder.

Der er på den anden side fælles overvejelser, som alle skal igennem. Vigtigst af alt er en god økonomisk politik, som er hjertet i enhver strategi for grøn vækst. En fleksibel, dynamisk økonomi vil sandsynligvis være bedst for væksten og vil sandsynligvis kunne lette overgangen til en grønnere vækst. Grønnere vækst kræver, at ressourcerne anvendes mere effektivt for at mindske presset på miljøet. Effektiv ressourceanvendelse og -styring er et kernemål i den økonomiske politik, og der vil være mange finans- og regelinterventioner, som normalt ikke forbindes med en "grøn" dagsorden. I alle tilfælde kræver politisk handling, at man ser bredt på mange politikker, ikke kun på traditionelt "grønne" politikker.

En grøn vækststrategi har fokus på gensidigt forstærkende aspekter af den økonomiske politik og miljøpolitikken. Den tager højde for den fulde værdi af naturkapitalen som en produktionsfaktor og dens rolle i væksten. Den fokuserer på omkostningseffektive metoder til at dæmpe presset på miljøet for at gennemføre en overgang hen mod nye vækstmønstre, som vil undgå at overskride kritiske lokale, regionale og globale miljøgrænser.

Innovation kommer til at spille en nøglerolle. Eksisterende produktionsteknologi og forbrugeradfærd kan kun forventes at give positive resultater til en vis grænse. Overskrides denne grænse, udtømmes naturkapitalen, og det har negative konsekvenser for den samlede vækst. Vi ved ikke præcis, hvor denne grænse ligger i alle tilfælde, men vi ved, at reproducerbar kapitalens evne til at erstatte (udtømt) naturkapital er begrænset, hvis der ikke sker innovation. Innovation kan skubbe grænsen udad og derved bidrage til at ophæve koblingen mellem vækst og udtømmning af naturkapital.

En grøn vækststrategi anerkender også, at hvis man fokuserer på BNP som et mål for økonomisk udvikling, overser man naturressourcernes bidrag til velstand, sundhed og velvære. Den retter sig derfor mod en række målinger af

udviklingen, som omfatter kvalitet og sammensætning af væksten, og hvordan det påvirker folks velstand og velvære. Her og på mange andre områder er grøn vækst en afgørende del af en bæredygtig udvikling (boks 1).

De økonomiske omkostninger som følge af udslip af visse forurenende stoffer og overudnyttelse af visse ressourcer er allerede velkendte. Der vil opstå klare fordele, når de rigtige politikker indføres. I nogle tilfælde er størrelsen af og tidspunktet for gevinsten ved at opretholde økosystemydelse – de fordele, mennesker får fra naturen – usikre, fordi samspillet mellem økosystemydelse, klimaændringer og biodiversitet er komplekst. Ikke desto mindre kan foranstaltninger, som iværksættes nu for at sikre mod ugunstige, irreversible eller endog katastrofale udfald, gøre, at vi undgår betydelige økonomiske omkostninger i fremtiden.

Beslutninger om økonomisk politik skal have en længere tidshorisont. Vækstmønstre og teknologiske forandringer bygger på hinanden og skaber en afhængighed og teknologisk og institutionel låst situation. Miljøpåvirkningerne er også kumulative og nogle gange irreversible. Det skaber stærke forbindelser mellem beslutninger i dag og økonomiske muligheder i fremtiden.

Boks 1. Grøn vækst og bæredygtig udvikling

Bæredygtig udvikling giver vigtig baggrund for grøn vækst. OECD's grønne vækststrategi er bl.a. baseret på de mange analyser og den politiske indsats, som var en udløber af Rio-konferencen for 20 år siden. Den udvikler en klar og fokuseret dagsorden for at levere en række af forhåbningerne til en bæredygtig udvikling, som blev udfanget i Rio.

Grøn vækst er ikke en erstatning for bæredygtig udvikling, men skal betragtes som en underafdeling af den. Den er smallere og kræver en operationel politisk dagsorden, som kan hjælpe med at opnå konkrete, målbare fremskridt i krydsfeltet mellem økonomi og miljø. Den fokuserer på at pleje de nødvendige betingelser for innovation, investeringer og konkurrence, som kan give anledning til nye kilder til økonomisk vækst – som er i overensstemmelse med modstandsdygtige økosystemer.

Grønne vækststrategier skal have særligt fokus på mange af de sociale spørgsmål og lighedsspørgsmål, der kan opstå som en direkte følge af en grønnere økonomi – både nationalt og internationalt. Det er afgørende for at få succes med grønne vækstpolitikker. Strategierne skal indføres parallelt med initiativer, som fokuserer på den bredere sociale søjle i bæredygtig udvikling.

Den grønne vækststrategi udvikler en politisk ramme, der kan handles på, og som er udformet med henblik på at være fleksibel nok til at kunne tilpasses forskellige nationale omstændigheder og udviklingsstadier. Sammen med initiativer fra andre internationale organisationer, herunder UNEP, UNESCAP og Verdensbanken, er OECD's grønne vækstarbejde planlagt til at bidrage til målene for Rio+20.

Det vil være vigtigt at matche grønne vækstpolitikker og fattigdomsbekæmpelses mål for at kunne tilpasse denne ramme til nye vækstlande og udviklingslande. Der er mange vigtige komplementariteter mellem grøn vækst og fattigdomsbekæmpelse, som kan udnyttes og dermed drive udviklingen hen mod 2015-målene. Det kan f.eks. være at give folk en mere effektiv infrastruktur (f.eks. med hensyn til vand og transport), mildne dårlig sundhed i forbindelse med miljøødelæggelse og introducere effektive teknologier, som kan reducere omkostningerne og øge produktiviteten og samtidig lette presset på miljøet. Da naturressourcerne er centrale i fattige lande, kan grønne vækstpolitikker mindske sårbarheden over for miljørisici og øge sikkerheden for de fattiges udkomme.

De vigtigste elementer i grønne vækststrategier

Grønne vækststrategier skal opmuntre til grønnere adfærd hos firmaer og forbrugere, lette en jævn og fair reallokering af arbejdspladser, kapital og teknologi hen mod grønnere aktiviteter og give tilstrækkelige incitamenter og støtte til grøn innovation. Misforståede regeringspolitikker, markedsbegrænsninger og forvriddinger fører alle til eller opstår på grund af markedssvigt, hvilket betyder, at der ofte er et gab mellem private afkast af økonomisk aktivitet og de samlede fordele, som samfundet kan få. Grønne vækstpolitikker sigter mod at lukke det gab og øge afkastet

på "grønne" investeringer og innovation. De sigter også mod at minimere de fordelingsmæssige konsekvenser af ændringer for de dårligst stillede grupper i samfundet og styrer eventuelle negative økonomiske konsekvenser for virksomhederne, mens de samtidig bevarer incitamenter til at forbedre de økonomiske resultater.

Hvis man skal indføre en grøn vækststrategi, involverer det et miks af instrumenter, som kan trække på to brede sæt af politikker. Det første sæt omfatter rammebetingelser, som på samme tid forstærker økonomisk vækst og bevarelse af naturkapitalen. Herunder er vigtige finans- og lovgivningsmæssige betingelser som skatte- og konkurrencepolitikker, som, hvis de er velstrukturerede og veludførte, maksimerer effektiv allokering af ressourcerne. Dette er en kendt dagsorden fra den økonomiske politik med det ekstra element, at det både kan være godt for miljøet og for økonomien. Til disse betingelser skal føjes innovationspolitikker (1), som belønner den opfindsomhed, der er brug for, hvis vi skal udnytte naturkapitalen mere skånsomt og mere effektivt.

Det andet sæt omfatter politikker, som er rettet mod at give incitamenter til effektiv anvendelse af naturressourcer og gøre det dyrere at forurene. Det kan være et miks af prisbaserede og andre politiske instrumenter. Bilag 1 til denne rapport giver en nærmere beskrivelse af det brede politiske toolkit til grøn vækst, som disse to sæt af politikker omfatter.

De enkelte landes omstændigheder er forskellige, men prissætning af forurening eller overudnyttelse af knappe naturressourcer – gennem mekanismer som skatter eller systemer, hvor man kan handle med tilladelser – bør være et centralt element i politikmikset. Prismekanismer har en tendens til at minimere omkostningerne til at nå et givent mål og til at give yderligere incitamenter til yderligere effektivisering og innovation. Øget brug af miljørelaterede skatter kan spille en vigtig rolle i en vækstorienteret skattereform ved at bidrage til at flytte (en del af) skattebyrden væk fra mere forvridende virksomheds- og personskatter og socialbidrag. Skatter på energi og CO₂ kan også være en naturlig del af en bredere finansiel konsolideringspakke og være et attraktivt alternativ til højere skatter på arbejde eller virksomheder eller store nedskæringer i det offentlige forbrug.

Markedsinstrumenter kan ikke anvendes i alle situationer. I nogle tilfælde kan veludformede regler, aktiv teknologistøtte og frivillige ordninger være bedre eller et vigtigt supplement til markedsinstrumenterne. Desuden kan virksomhedernes og forbrugernes følsomhed over for prissignaler i mange tilfælde styrkes gennem informationsbaserede tiltag, som fremhæver konsekvenserne af skader på miljøet forårsaget af konkrete aktiviteter og muligheden for at vælge renere alternativer.

En ændring af payoffs i økonomien er kun en del af løsningen. Samfund bliver afhængige af institutioner og teknologier, som de kender. Den samfundsmæssige og økonomiske inertie kan være så stærk, at selv store ændringer i payoffs ikke vil ændre adfærden. Det er helt afgørende at have en stærk innovationsevne for at kunne etablere kapacitet til gennembrud og nye produktions- og forbrugsmønstre. Innovation kan generere nye kilder til vækst, som bedre afspejler naturkapitalens fulde værdi for samfundet og mindsker omkostningerne til håndtering af miljørisici. Grønne vækststrategier skal imødegå følgende udfordringer for grøn innovation:

- Mange miljømæssige skadevirkninger er prissat for lavt eller slet ikke prissat. Følgerne af disse skadevirkninger er sandsynligvis ikke så godt kendt. For eksempel kan en pris på CO₂ være med til at give incitamenter til innovation, som kan gøre noget ved klimaændringerne, men de nuværende CO₂-priser er lave, så der er et betydeligt gab.
- Stiafhængighed og eksisterende teknologiers og systemers dominans kan gøre det meget vanskeligt for visse nye teknologier at konkurrere, finde en plads på markedet og skalere op, og derfor kan midlertidig støtte være nødvendig i visse tilfælde. Innovationsstøtteinstrumenter skal være nøje udformet med henblik på at støtte fremkomst og optagelse af effektive teknologier, mens risikoen for teknologisk låsning, mangel på konkurrence eller fortrængning af private investeringer minimeres.
- Barrierer for handel og investeringer kan resultere i et alvorligt afbræk i udvikling og udbredelse af grønne teknologier globalt. En reduktion af disse barrierer og samtidig en effektiv beskyttelse og håndhævelse af ophavsrettigheder er helt afgørende for at opmuntre til udvikling og udbredelse af teknologier og facilitering af direkte udenlandske investeringer og licenser.

Grønnere vækst vil også kræve politikker for at etablere netværksinfrastruktur, som er egnet til næste generation af teknologier, især på områder som energi, vand, transport og kommunikationsnetværk. Grønne infrastrukturinvesteringer kan være med til at undgå en bekostelig låsning i ineffektive vækstmønstre. De kan løfte den økonomiske vækst og give samfunds- og sundhedsmæssige fordele. I udviklingslandene vil der være muligheder for at springe direkte til nye former for infrastrukturudvikling. Udnyttelse af både offentlig og privat finansiering – f.eks. gennem partnerskaber mellem det offentlige og det private, en blanding af skatter og afgifter, facilitering af investeringer fra større institutionelle partnere ved at reformere regulatoriske barrierer og sunde langsigtede politiske signaler samt udviklingsbistand – vil være nødvendig, da der kræves meget store investeringer i de fleste lande.

Til syvende og sidst er det, der betyder noget for en grøn vækststrategis succes, en veldefineret ramme for handling og et ensartet sæt økonomiske og miljømæssige politikkræterier. Den skal bygge på en høj grad af koordinering mellem ministerier og statsadministrationen samt interessenter uden for statsadministrationen for at kunne identificere et politikmiks, der passer til lokale forhold. I mange tilfælde vil det være afgørende at udvikle passende institutionel kapacitet for at kunne integrere grøn vækst i centrale økonomiske strategier og andre regeringspolitikker og for at sikre en ledende rolle for finans-, økonomi- og miljøforvaltninger.

En blød overgang på arbejdsmarkedet

Grønnere vækst vil skabe nye arbejdspladser, bl.a. for faglærte i nye grønne innovative aktiviteter. Men nogle arbejdspladser vil også være i fare, så der er behov for at lette reallokeringen af arbejdstagere fra sektorer, som er på vej ned, til sektorer, som er på vej op, f.eks. sektorer, som erstatter forurenende aktiviteter med renere alternativer eller leverer miljøydelse.

Arbejdsmarkedspolitikkerne bør fokusere på at bevare beskæftigelse, ikke arbejdspladser. De skal sikre, at arbejdstagere og virksomheder hurtigt kan tilpasse sig ændringer på grund af en grønnere økonomi, f.eks. ved at gribe nye muligheder. Ved at hjælpe arbejdstagerne med at flytte fra arbejdspladser i sektorer, som er på vej ned, til arbejdspladser i sektorer, som er på vej op, kan de også være med til at sikre en ligelig fordeling af de justeringsmæssige omkostninger, der vil være ved overgangen (2). Der vil blive behov for nye færdigheder, og det vil kræve passende uddannelsespolitikker. Mange eksisterende færdigheder vil stadig være anvendelige, men der kan opstå mangel på folk med de rigtige færdigheder. Uddannelses- og omskolingsprogrammer vil være et vigtigt element i arbejdsmarkedspolitikkerne.

Man bør ikke overdrive størrelsen på tilpasningen. Der kan f.eks. opnås betydelige reduktioner i drivhusgasemissionerne med begrænset virkning på hastigheden i beskæftigelsesvæksten. Arbejdsmarkedet kan faktisk blive bedre, hvis indtægterne fra prissætning af CO₂ anvendes til at fremme efterspørgslen efter arbejdskraft. Desuden tager det ikke højde for den positive indvirkning på beskæftigelsen som følge af strategier, der fremmer kilder til grøn vækst.

Fordelingsmæssige aspekter

Det vil være helt afgørende at kunne redegøre for de fordelingsmæssige konsekvenser af en grønnere vækst, hvis den skal accepteres af offentligheden. Der er en udbredt opfattelse af, at de fordelingsmæssige konsekvenser af nogle politikinstrumenter uundgåeligt vil være en tilbagegang. Det er ikke nødvendigvis tilfældet, men hvis ikke disse bekymringer tages alvorligt, kan der stilles spørgsmålstegn ved, om nogle vigtige politikker kan accepteres.

Udfasning af subsidier til fossile brændstoffer vil f.eks. have en positiv indvirkning på miljøet og økonomien som helhed, men kan have negative konsekvenser for nogle lande eller befolkningsgrupper på kort sigt. Det tab, som forårsages af højere brændstofpriser, vil kunne ses med det samme, og det vil være stort for nogle, men de økonomiske, sociale og miljømæssige fordele vil være længere om at vise sig og kan være diffuse. Der skal indføres målrettede kompensationsforanstaltninger, især på nye vækstmarkeder, hvor befolkningerne er mest sårbare over for overgangsomskostninger i forbindelse med grønnere vækst.

Internationalt samarbejde om grøn vækst

Det kræver bedre internationalt samarbejde at skabe en global arkitektur, som fremmer grøn vækst. En styrkelse af ordningerne for at styre globale offentlige goder, især biodiversitet og klima, er nøglen til at gøre noget ved koordinerings- og incitamentproblemerne. De aftaler, der blev indgået om klimaændringer i Cancun, giver grund til optimisme om, at der kan ske fremskridt, men der er behov for en løbende indsats. Især finansielle strømme skal blive både motor for vækst og udvikling og et incitament til at opretholde kvaliteten af de fælles globale goder.

Officiel udviklingsbistand (ODA) kan fortsat spille en vigtig rolle med hensyn til at skabe betingelser, der fremmer grøn vækst, idet den retter sig mod områder, hvor incitamenterne til private investeringer er begrænsede, og strømmene er knappe, herunder essentiel infrastruktur og opbygning af menneskelig og institutionel kapacitet. Øget

samarbejde inden for videnskab og teknologi skal understreges af mere samlede tilgange til at fremskynde udvikling og spredning af teknologi og opbygning af forskningskapacitet i udviklingslandene.

En øget indsats for at fremme global handel og investeringsstrømme kan være med til at understøtte en vedvarende vækst og udbredelse af grønne teknologier. Der er også behov for at sikre, at de udviklingsmæssige udsigter for lavindkomstlandene ikke undermineres af den potentielle spill-over-effekt af indenrigshandel og investeringsforanstaltninger. Nogle lande har udtrykt bekymring for, at handel og investeringer kan blive ramt, hvis den grønne vækstdagsorden blev overtaget af protektionistiske interesser.

Investeringsprotektionisme i forbindelse med grønne vækstpolitikker har hidtil ikke været noget større problem, men der bør opfordres til fortsat årvågenhed. Freedom of Investment Roundtable, som OECD er vært for, overvåger fortsat investeringsforanstaltninger for at sikre, at de ikke anvendes som protektionisme i forklædning. I sin nyeste meddelelse "Harnessing Freedom of Investment for Green Growth", som havde til formål at gøre regeringernes mål for miljø- og investeringspolitikker gensidigt understøttende, er gengivet i bilag 2.

Overvågning af udvikling hen mod grøn vækst

Overvågning af udviklingen hen mod grøn vækst bør trække på grupper af indikatorer, som beskriver og sporer ændringer i: (i) produktivitet med hensyn til udnyttelse af miljøaktiver og naturressourcer, (ii) naturressourcebasen, (iii) de miljømæssige aspekter af livskvalitet, (iv) politiske reaktioner og økonomiske muligheder. For hver af disse grupper er der foreslået en liste med indikatorer i en ledsagende rapport Towards Green Growth: Monitoring progress - OECD Indicators. Dette arbejde er i gang og udbygges yderligere, efterhånden som flere data bliver tilgængelige, og begreberne udvikles.

Det arbejde, der er udført til dato, tyder på, at miljø- og ressourceproduktiviteten er steget. Der er stadig betydelige forskelle mellem landene, men væksten i BNP og andre mål for output overgår ofte væksten i miljøinput i produktionssystemet. Den forbedrede miljøproduktivitet har dog ikke været ledsaget i absolutte fald i presset på miljøet eller bæredygtig udnyttelse af visse naturressourcer.

Indikatorer, som måler den "grønne økonomi", skal tolkes forsigtigt. Hvis man alene ser på størrelsen af de industrier, som producerer miljøvarer og -tjenester, er den "grønne økonomi" i øjeblikket relativt lille. Men der kan opstå økonomiske muligheder, iværksættere og innovation kombineret med grøn vækst i alle sektorer, så en vurdering ud fra grønne industrier underdriver miljørelaterede aktiviteterets økonomiske betydning.

Næste skridt i den grønne vækststrategi

Hvis de nationale vækststrategier skal have succes, skal de ud i mainstream i regeringernes politikker. OECD kan bidrage til det på forskellige måder. Rammerne og den politiske indsigt i Synthesis Report kan skræddersys efter landespecifikke omstændigheder og være vejledende for fortsat analyse i form af landegennemgange. Dette arbejde kan give mulighed for en dybdegående vurdering af den måde, politikkerne spiller sammen på (eller ikke spiller sammen), for at drive en grønnere vækst. Udvikling og forfining af de grønne væksttoolkit, som ledsager denne strategi, kan yderligere støtte indførelse af politikker på nationalt niveau.

Erfaringer, som er gjort gennem både landegennemgange og generelle politikvurderinger, kan føre til, at der udvikles et analyseværktøj, som kan identificere landespecifikke politikprioriteter ud fra en tværnational analyse og forståelse af, hvad der er god praksis. Dette vil have gavn af fortsat arbejde på grønne vækstindikatorer og målespørgsmål. Der opstår faktisk en vigtig målingsdagsorden ved at konfrontere indikatorer med tilgængelige og internationalt sammenlignelige data. OECD vil i de kommende år fremsætte målingsdagsordenen for at forbedre mulighederne for at spore overgangen til grøn vækst i OECD og andre økonomier.

Der skal også udføres yderligere analysearbejde med hensyn til omkostninger og fordele ved forskellige politikinstrumenter. Desuden vil arbejde på spørgsmålsspecifikke og sektorspecifikke undersøgelser give mere konkret indsigt i konsekvenserne af en grønnere vækst på en række områder. Tidlige prioriteringer er landbrug og fødevarer, energisektoren, vand, biodiversitet og udviklingssamarbejde samt politikker vedrørende udvikling af byer og landområder.

Endelig vil OECD's arbejde vedrørende grøn vækst i fremtiden blive baseret på et dybere samarbejde med andre internationale organisationer, herunder FN-organisationer, Verdensbanken og Global Green Growth Institute, samt en række interessenter for at facilitere udveksling af erfaringer og bedste praksis og for at bidrage til at fremme internationale ordninger, som bidrager til grønnere vækst i både udviklede lande og udviklingslande

Noter:

- (1) Disse omfatter sunde innovationspolitikker, som er beskrevet nærmere i *OECD Innovation Strategy*
- (2) Erfaringer fra *OECD Reassessed Job Strategy* kan være nyttige til det formål.

© OECD

Dette sammendrag er ikke en officiel OECD oversættelse.

Reproduktion af dette sammendrag er kun tilladt på betingelse af, at OECD copyright og titel på den originale publikation nævnes.

Sammendrag på flere sprog er oversatte uddrag af OECD publikationer, der oprindeligt blev publiceret på engelsk og fransk.

De er gratis tilgængelige på OECD Online Bookshop www.oecd.org/bookshop

For yderligere oplysninger kan man kontakte afdelingen OECD Rettigheder og Oversættelser, Direktoratet for Offentlige Anliggender og Kommunikation på rights@oecd.org eller pr. fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Besøg vores website www.oecd.org/rights/

